

Tomas Thuresson

tomas.thuresson@skogsindustrierna.org

08-762 79 63

072-546 79 63

Registrator
ku.remissvar@culture.ministry.se
Kulturdepartementet

2012-10-04

Ku2012/943/KA

Remissynpunkter på ”Kulturmiljöutredningens betänkande Kulturmiljöarbete i en ny tid (SOU 2012:37)”

SAMMANFATTNING

Skogsindustrierna tackar för möjligheten att ge synpunkter på rubricerade betänkande.

Hänsyn till kulturmiljöer är en viktig fråga för skogsbruket. Den genomförda utredningen är därmed av stor vikt för näringen. Skogsindustrierna välkomnar utredningens betänkande och delar utredningsgruppens syn att en förenkling och effektivisering av Kulturminneslagen är fullt möjlig genom de föreslagna förändringarna. Skogsindustrierna anser att konstruktionen med ett tidsbegränsat allmänt skydd för fornlämningar, med möjlighet till fornlämningsförklaring i enskilda fall för lämningar efter 1750, är ett positivt förslag med många praktiska och registreringstekniska fördelar jämfört med den tidigare definitionen av lämningar från ”forna tider”.

Ett antal frågeställningar kring framtida tillämpning av de föreslagna ändringarna kommer att kräva noggrann avvägning mellan olika intressen. Tydlighet i kommande föreskrifter från Riksantikvariatet är därför viktiga, inte minst för de olika länsantikvariernas tillämpning. Hanteringen av vanligt förekommande fornlämningar spridda över stora geografiska ytor har avgörande betydelse för föreslagets konsekvenser på skogsbruket.

DETALJERADE SYNPUNKTER

Skogsindustrierna anser att det är bra att man förtydligar vad en fornlämning är (kapitel 8.7 i rapporten). Förslag om en ny och tydlig årtalsgräns för det allmänna fornlämningsskyddet undanröjer principiella diskussioner om fornlämningarna. Årtalet 1750 är också rimligt avvägt.

Det är emellertid oklart hur tidsbegränsningen i det allmänna skyddet av fornlämningar ska hanteras för lämningstyper som sträcker sig över den föreslagna tidsgränsen och där lämningar tillkommit kontinuerligt under en längre period. Kolbottnar efter kolningsmilor i skogslandskapet är ett tydligt exempel på detta. Bruket av både ligg- (den äldre tekniken) och resmilor pågick i stor skala i stora delar av Sverige under berg-järnhanteringsepoken mellan 1600-1800-talet

Föreningen Sveriges Skogsindustrier
Storgatan 19, Box 55525, 102 04 Stockholm
tel 08-762 72 60 fax 08-611 71 22
Servicebolag Arbio AB org. nr 55 60 67-2924
e-post info@skogsindustrierna.org
www.skogsindustrierna.org

och kolning med milor pågick ända in till mitten av 1950-talet. Även om merparten av liggmilorna kan antas härstamma från före 1750 så förekom liggmilan regionalt (exempelvis i Dalarna) även en god bit in på 1800-talet. För denna lämningstyp är det alltså oklart hur den nya fornminnesdefinitionen ska tolkas och implementeras. Det finns således en oro att den nya definitionen skulle kunna innebära att samtliga kolbottnar fornminnesklassas. Det skulle bli svårt att praktiskt hantera och därmed ge betydande negativa konsekvenser för skogsbruket. Frågan kräver en noggrann avvägning mellan det samhällsekonomiska intresse som skogsbruket utgör och en ändamålsenlig hänsyn till en lämningstyp med mycket tät och vidsträckt utbredning i skogslandskapet. Skogsindustrierna understryker vikten av att Riksantikvariatets kommande föreskrifter och tillämpningsanvisningar ger tydliga definitioner i detta avseende som grund för en rimlig avvägning mellan skogsbruk och andra intressen.

Skogsindustrierna tillstyrker förslaget att Länsstyrelsen kan ”fornlämningsförklara” även särskilt värdefulla yngre lämningar enligt särskilda beslut (kapitel 8.9 i rapporten). Utredningen förslag på hur markägarna skall ha möjligheten att yttra sig inför en ”fornlämningsförklaring” (kap. 8.9.1 i rapporten) tillstyrkes också. Förslaget förutsätter dock att markägaren har möjlighet att överklaga Länsstyrelsens beslut.

Skogsindustrierna tillstyrker utredarnas förslag om att *”Markägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten ska få ersättning av allmänna medel om ett beslut om fornlämningsförklaring innebär att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras.”* (kapitel 8.9.2). Det innebär att markägarnas grundlagskyddade rättighet fastställs även gentemot nya fornlämningar, vilket är rimligt. Frågan om möjligheten för en markägare att få ersättning om skydd och vård av äldre fornlämningar kräver att mer omfattande bruksarealer inte kan brukas är dock inte löst. Problemen med fornåkrar och odlingsrösen kvarstår.

Skogsindustrierna tillstyrker att det införs möjlighet att upphäva fornlämningsskydd på enskilda objekt. Enligt förslaget skall detta ”endast kunna tas upp efter anmälan av Riksantikvarieämbetet eller av länsstyrelsen på eget initiativ”. Det är viktigt och rimligt att även en markägare skall kunna väcka frågan om att upphäva en fornlämning. Vi anser därför att en markägare skall kunna ansöka hos länsstyrelsen om att länsstyrelsen prövar frågan om att upphäva en fornlämning. I förslaget om ”upphävande av fornlämningsskydd” (kapitel 8.10) bör därför ett tillägg göras enligt följande: ”En fråga om upphävande av fornlämningsskydd ska endast kunna tas upp efter anmälan av Riksantikvarieämbetet eller av länsstyrelsen på eget initiativ *eller efter ansökan av markägaren*”.

Skogsindustrierna tillstyrker formuleringarna i kapitel 9.2. om ”Begreppet fast fornlämning”. Det är bra att språkbruket i lagstiftningen moderniseras och att begreppet fast fornlämning ersätts med fornlämning

Skogsindustrierna tillstyrker att markägare ska kunna ansöka hos länsstyrelsen om att få gränserna för ett fornlämningsområde fastställt. Osäkerheten om vad som är fornlämningsområdet är många gånger stor och skapar ofta oro och tveksamhet kring hanteringen kring en fornlämning. Förslaget i kapitel 9.4 om ”Gränsbestämning av fornlämningsområde” anser vi därför är bra. Vi saknar dock förslag om att ge markägaren möjlighet att fastställa gränsen för lämningstyper som är lätta att identifiera och vanligt förekommande, exempelvis tjärdalar och fångstgropar. Ett sådant förslag är i linje med ett delat ansvar för kulturmiljövården och skulle avlasta länsstyrelserna betydligt.

En förutsättning för att man inom skogsbruket skall kunna ta relevant hänsyn till fornlämningar är att uppgifterna i ”FMIS” är tillförlitliga. Många fornlämningar är registrerade lång innan det fanns GPS-teknik och skogsbrukets erfarenhet är att noggrannheten ibland är dålig beträffande deras lokalisering. Detta skapar en stor osäkerhet när hänsyn till fornlämningarna skall beaktas. Utredningens förslag på sid 22, om att ”...Riksantikvarieämbetet skall se till att registret innehåller aktuell och relevant information ...”, är därför viktigt.

Avslutningsvis anser Skogsindustrierna att utredningens förslag, och en fortsatt dialog med skogsbruket innan en ny lagstiftning och föreskrifter slås fast, ger goda förutsättningar att både förbättra skyddet för fornlämningar och underlättar för en rationell hantering av dessa historiskt viktiga företeelser i landskapet.

För Skogsindustrierna

Mårten Larsson
Skogsdirektör

Tomas Thuresson
Rådgivare